

Торайғыров университеті
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университет

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-2661

№ 3 (2020)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPYU00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

Бас редакторы – главный редактор

Бегентаев М. М.

д.э.н., профессор

Заместитель главного редактора

Ответственный секретарь

Пфейфер Н. Э., *д.п.н., профессор*

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Абибуллаева А.,

д.п.н., профессор

Бурдина Е. И.,

д.п.н., профессор

Жумагаева Е.,

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Белоруссия)

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Донцов А. С.,

доктор PhD

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/ROGJ3577>**Е. К. Мақатов¹, А. У. Ақтаева², Р. С. Ниязова³**

^{1,2}Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті,
Қазақстан Республикасы, Көкшетау қ.;

³Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ.

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДА

Берілген мақалада Қазақстандағы қазіргі жоғары кәсіптік білім беру жағдайы сонымен қатар профессорлық-оқытушылық құрамның қабілет деңгейін, студенттер алатын білімнің сапасы және жоғары мектептің абыройы мен бедел тақырыбын, жоғары кәсіптік білім берудің дамуының негізгі тенденциялары, бірінші кезекте, қоғамның экономикалық және саяси даму аспектілеріне, білім беру жүйесінің нарықтық қатынастарға бейімделуіне байланысты қарастырылады. Қазақстандық және шетел мемлекеттердегі Жоғары оқу орнының оқытушылар мен студенттер құрамының статистикасы соны мен қатар «Ақпараттық қауіпсіздік жүйесі» мамандығы бойынша мамандарға сұранысты қарастырады.

Жоғары кәсіптік білім беру әлеуметтік-мәдени өмірдің негүрлым кең контекстіне қосылатыны және әлеуметтік құрылымның тар саласы ретінде гана қабылданатыны көрсетілген. Жоғары оқу орнының білім беру ортасын жеке құндылықтар мен мәдени мағыналарды әлеуметтанудың құндылықтары мен мәдени ойларымен интеграциялауды қамтамасыз ететін біртұтас ұйымдастырылған кеңістік ретінде түсіну ұсынылған. Авторлар жоғары білім беру институтының қазіргі білім беру жүйесі түбегейлі өзгерген әлеуметтік жүйенің қазіргі заманғы талаптарына толық жауап берме алмауың, қазіргі дамуындағы қайшылықтарды көрсете отырып, білім беру жүйесін біртіндеп қайта құру білім беру институтының шеңберінен шығып, қоғам дамуының іргелі негіздерін қозғайды деген қорытындыға келеді.

Кілтті сөздер: жоғары кәсіби білім; білім беру ортасы; оқытушылар.

Кіріспе

Қазіргі таңда қоғам білім беру жүйесінен экономикалық, әлеуметтік, мәдени және ақпараттық технологиялар өзгерістерге сай болуды талап етіп отыр.

Білім беру қоғамдық өмірдің барлық салаларына әсер етеді, әсіресе ақпараттық ғасырда ақпараттық қауіпсіздік басты мәселе болып табылады.

Қазақстандағы жоғары білім қалыптасқан менталдылықпен, балаларға ең жақсысын беруге ұмтылумен қолдау көрсетілетін жоғары сұраныспен дәстүрлі түрде ерекшеленеді. Адами капиталдың сапалы өсуі білімге негізделген ұлттық қауіпсіздік пен экономиканың дамуын айқындайтын ел дамуының басымдығы болып табылады.

Зерттеу нысаны: студенттер мен оқытушылар болып келеді.

Зерттеу пәні студенттердің жоғары деңгейде білім алуына әсер ететін факторлар, оқытушылардың әлеуметтік мәртебесінің деңгейі және оны көтеруді, ЖОО-дардың қазіргі кездегі жағдайы қарастырылады

Зерттеу мақсаты: Жоғары білім берудің барлық жүйесінің бәсекеге қабілетті болуы мемлекеттің де міндеті болып келеді. Білім беру саласындағы маңызды проблемаларды мемлекет бірыңғай бағдарламалар негізінде кешенді түрде шешуін қарастырамыз.

Зерттеу әдістері: арнайы Қазақстандық және шетелдік әдебиеттер қарастырылды, жүйелік талдау және салыстыру жүргізілді

Зерттеу нәтижесі: Жоғары білім беру саласындағы маңызды проблемаларды академиялық ұтқырлықты қамтамасыз ету, ақпараттық ресурстарға қол жеткізу, шетелдік университеттермен стратегиялық әріптестік бағдарламаларына жәрдемдесу, педагогтың жоғары мәртебесін құру, жастарды жоғары оқу орындарына тарту, қызметкерлердің жеңілдікті тұрғын үйге қол жеткізуі, қызметкерлердің кәсіби дамуы, өмір бойы үздіксіз білім беру және бизнес-білім беру бағдарламаларын құру арқылы шешу болады деген тұжырымға келеміз.

Біздің елімізде жоғары білім соңғы 20 жылда елеулі өзгерістерге ұшырады. Іс жүзінде ол еркін жүзуге кетті. Мемлекет шешкен мәселелерді жоғары оқу орындарына шешуге тура келді. Бұл проблемалардың көпшілігі ақылы сессиядан бастап бюджеттен тыс оқытумен аяқталатын білім беруді коммерцияландырудың жоғары деңгейіне алып келген ірі ақшалай құймаларды талап етті. ЖОО аман қалу керек еді, ал ол үшін өте көп ақша қажет болды. Ал егер мемлекеттен түскен қаржы азайса, онда ақшаны талапкерлерден – тұтынушылардан алуға болады. Ал талапкерлерді тарту үшін жоғары білімді барынша қолжетімді ету керек еді. Осыдан көптеген ЖОО-дарда білім алушылардың санын арттыруды бірінші орынға қойып, ал содан кейін – ұсынылатын білім сапасын арттыруды жөн көрді.

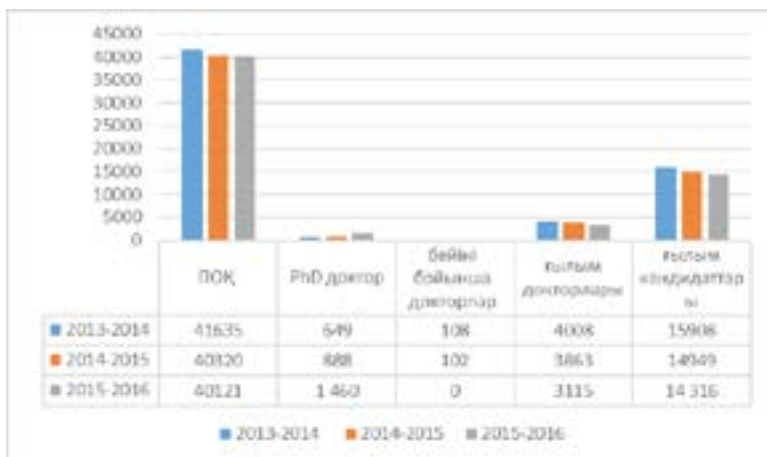
Білім беру жүйесін тиімді басқару білім беру нормаларының келісілмеуін және білім беру мекемелерінің әртүрлі ұйымдық-құқықтық нысандарының болуын қиындатады. Қазіргі заманғы ЖОО-дары әртүрлі нысандарда жұмыс істейді, оның ішінде: ұлттық (ерекше мәртебесі бар мемлекеттік кәсіпорындар), республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорындар мен мекемелер, мемлекет үлесі бар және жоқ Акционерлік қоғамдар, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер, білім беру мекемелері және т.б. нысанында. Білім беру саласындағы бірыңғай нормативтік-құқықтық актілермен құқықтық қайшылықтар жасайды. Мысалы, ЖОО-да – акционерлік қоғамда ғылыми кеңес пен ректорат басқа да құзыретке ие, өйткені АҚ басқаруда негізгі стратегиялық рөлді Директорлар кеңесі мен басқарма атқарады.

Білім беру қызметтеріне сұраныстың артуы білім беру ұйымдарының өсуіне ғана емес, сондай-ақ жосықсыз бәсекелестіктің пайда болуына әкелді. Бұл әсіресе IT білім беру саласында айқын көрінеді. IT білім беруге үлкен сұраныста, қысқартылған оқу бағдарламасымен, көбінесе IT маман иесі емес оқытушыларды қабылдай отырып, әртүрлі оқу орындарын ұйымдастыруға әкелді. Ақпараттық жүйе бакалаврларының түлектерін мамандық бойынша педагогикалық бағытта әр ЖОО дайындайды. Дәл осы мамандықтар бүкіл ЖОО-ның болуы үшін донор болып табылады. Бірақ мұндай дайындық қаншалықты сапалы? Білім беру мазмұнына, оқыту сапасына, қажетті ресурстардың барлық түрлерін толық көлемде бөлуге кім жауапты? Жұмыс берушілердің сұраныстарына жауап бере отырып, IT білім мазмұны бір уақытта қаншалықты іргелі болып табылады? Бітіруші мамандығының нақты ерекшелігіне қаншалықты дайын? [1].

Білім беру жүйесіз болу тәуекелі бар, оқылатын курстарды қабылдау оқытушылардың болуына байланысты таңдалады. Курстардың әдемі атауларында көп жағдайда объективті ескі мазмұн жасырылады. Бағдарламаны қалыптастыра отырып, ЖОО-дарының көпшілігі білім жүйесі туралы емес, білім беру қызметін білікті емес тұтынушыны қанағаттандыруға ұмтылады. Заңнаманың жетілмегендігі профессорлық-оқытушылық құрамның (бұдан әрі – ПОҚ) жұмыс орнын қадағалауға мүмкіндік бермейді, бұл олардың шамадан тыс жүктелуіне алып келеді және жалпы білім беру сапасын төмендетеді.

Кадрлардың қартаюы-қазіргі заманғы университеттердің өзекті мәселелерінің бірі. «Қайта құру» процесі студенттер санының көбеюінің баяу қарқынмен жүріп жатыр. Бұл ЖОО-дарына күмәнді біліктілігі бар көптеген оқытушыларды жұмысқа алуға тура келеді. Бұл оқытушылардың екі, үш және тіпті төрт ЖОО-да жұмысты қоса атқаруына себеп болды.

Мемлекет университеттермен қатар профессор-оқытушылар құрамының белсенділігін барынша арттыруға ұмтылуы керек. Бұл үшін білім беру саласындағы еңбекақы деңгейін біртіндеп арттыру, гранттар мен т.б. ұсыну арқылы ғылыми қызметті ынталандыру қажет.

Сурет 1 – Қазақстандағы ЖОО-ғы профессор-оқытушылар саны [2].

Оқытушылар қабілетті және дарынды студенттермен тікелей байланыста болуға тиіс. Бірлескен ғылыми және зерттеу қызметі жинақталған білім деңгейінің өзара өсуіне ықпал етеді.

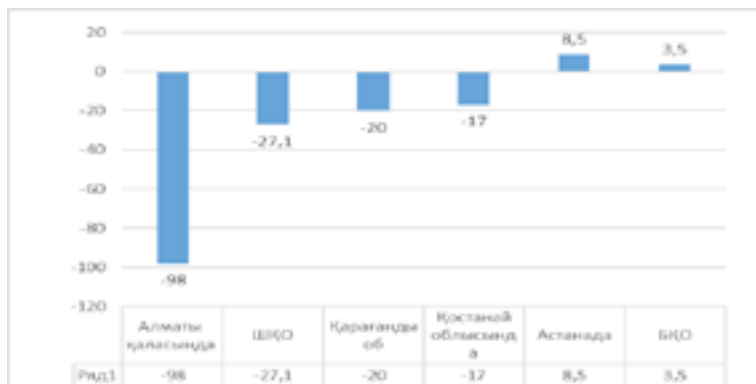
Бізге жоғары мектептің абыройы мен беделін қалпына келтіру қажет. Жоғары оқу орнының оқытушысы халықтың алдында құрметке бөленуі тиіс. Бұл үдерісте басты рөл мемлекетке тиесілі. Оқытушылар-тізбектегі негізгі буын. Жаңа ұрпақтың қандай болып өсуі оларға байланысты.

ҚР-дағы жоғары білім берудің ең өткір проблемасы – жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне байланысты емес студенттердің білім сапасының төмендігі, ал бұл араб елдерінде орын алған жағдайға қауіп төндіреді – «білімді» бірақ жұмыссыз жас халықтың көп саны.

Халықаралық бәсекеге қабілетті білім беру кеңістігіне шығу, шетелдік аккредиттеу агенттіктерінде аккредитациялау дәрежеленген оқытушылардың сабақ өткізуінің жоғары сапасын талап ететіні заңды. Оқытушылардың дәрежеленуін, олардың сапалы даярлығын қамтамасыз ету қолда бар талаптарға сәйкестігіне бағытталған арнайы шараларды іздестіруді талап етеді. Демек, біз бұл мәселені қысқа мерзімде шешу жолдарын өзiрлеуiмiз қажет [3].

Он жыл ішінде Қазақстанда студенттер саны 221 мың адамға қысқарды. ҚР ҰЭМ Статистика комитеті мәліметтерді жариялады.

Егер 2007-2008 оқу жылында елдің жоғары оқу орындарында 717 мың студент білім алса, ал қазіргі таңда 496 мың студент білім алууда.

Сурет 2 – Соңғы он жылдықта студенттер санының өзгеруі [4].

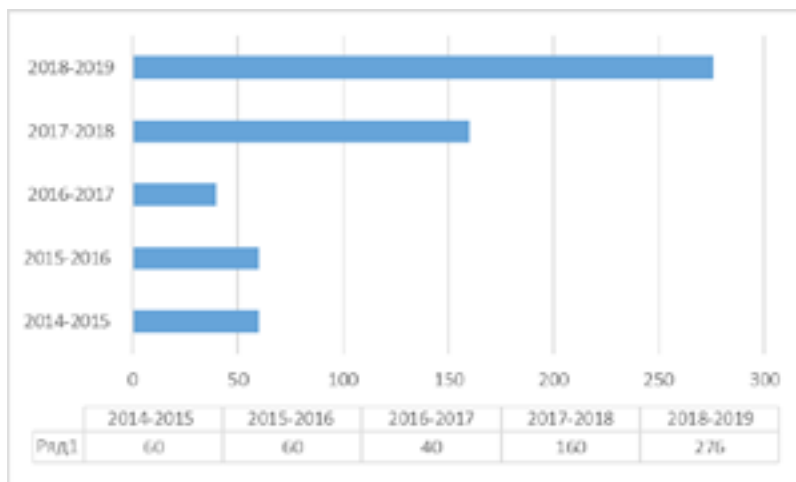
Сонымен қатар, ЖОО саны 45 бірлікке қысқарды, олардың 23-і Алматыда орналасты. Қазір 122 ЖОО жұмыс істейді [4].

Статистика оларды жоққа шығарады. Мәселен, 2018–2019 оқу жылында Қазақстандағы студенттер саны халықтың жалпы санының 3 %-ын ғана құрады, ал АҚШ-та, мысалы, бұл көрсеткіш 6,3 %-ды құрады. ЖОО санына келетін болсақ, 2018–2019 оқу жылында бізде 1 млн халыққа шаққанда 7 ЖОО болды. АҚШ-та 1 млн тұрғынға ЖОО-нан екі есе көп келеді.

Кез келген жобаның экономикалық тиімділігі салынған инвестициялардың сомасына байланысты екенін ұмытпаған жөн. Мысалы, білім беруді қаржыландырудың ең жоғарғы көлемі – Францияда (жалпы ішкі өнімнің 5,5 %-ы), білім беруге арналған мұндай мемлекеттік шығындар кезінде Франция Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму Бағдарламасының білім беруді дамыту рейтингінде 24-орында. Қазақстан жалпы ішкі өнімге мемлекеттік шығындардың 3,1 %-ын қаржыландыру кезінде жоғарыда көрсетілген рейтингте 39-шы орын көрсеткішімен қатты артта қалып отыр [5].

АКТ саласында мамандар дайындайтын 93 жоғары оқу орындарының 7-сі ғана «Ақпараттық қауіпсіздік жүйесі» мамандығы бойынша мамандар даярлайды. 2015–2016 жылдары көрсетілген жоғары оқу орындарында оқыған 32439 студенттің тек 362-і (1,1 %) «ақпараттық қауіпсіздік жүйесі»

мамандығы бойынша, оның ішінде 226-ы мемлекеттік тапсырыс бойынша білім алды. 2016 жылы жоспарлы бітіру 85 түлекті құрады.

Сурет 3 – Мемлекеттік тапсырыс бойынша «Ақпараттық қауіпсіздік жүйесі» мамандығы бойынша мамандардың саны [6]

Жоғары мектеп алдында тұрған тағы бір міндет-үш тілді дамыту, Интеграция және Болон декларациясының талаптарын арттыру. Болон процесі-индустриялық қоғамның атрибуты, Қазақстанға бәсекеге қабілетті болу үшін жаңа деңгейге – ақпараттық қоғам деңгейіне көшу қажет.

Маманның сапасын тек сарапшылар ғана анықтай алады және олар кәсіби модельді қоя алады, қажетті құзыреттерді анықтай алады. ҚР-сының бірінші Президентінің жолдауында Н. Назарбаев бұл процесті жандандырды, оның негіздерінің бірі ұлттық біліктілік шеңберін құру үшін тәуелсіз кәсіби қауымдастықтарды кеңінен шақыру болды [7].

Университетте оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыру тәжірибесі мен зерттеулерін талдау, мемлекеттік стандарттарда қойылған жалпы міндетті, базалық және кәсіби пәндер циклдарында жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне жауап беретін және еңбек нарығында бәсекеге қабілетті маман болатын бітірушіні дайындауға ықпал ететінін куәландырады. Дәл осы арнада мемлекеттік маңызы бар міндеттер жүзеге асырылады – Қазақстанның көптеген ЖОО-дарында оқу жоспарлары мен типтік бағдарламалар жетілдірілуде, олар студенттердің неғұрлым негізді бейінді дайындығы үшін жағдай жасайды. Бұл бағдарламалардың мәні мен

мағынасы – таңдау бойынша пәндерді-элективті курстарды енгізу арқылы білім берудің вариативті мазмұны, оларды іске асыру бойынша жоғары мектеп педагогтарына қойылатын талаптардың өсуі. Элективті курстар оқу материалын ұсынуға мүмкіндігі бар оқытушының шығармашылық даралығын арттыруға бағытталған, ғылыми білімнің қазіргі жай-күйімен тығыз байланыста, олар студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға бағытталған. Элективті курс ЖОО-дарының сабақтарын ұйымдастыру мен өткізудің жаңа тәсілдерін көрсете отырып, өз позицияларын берік жеңіп алды. Элективті пәндер оқу жоспарларының негізгі үш циклына кіреді және мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарт (МЖМБС) талаптарына сәйкес таңдау бойынша ерекше топ – Студенттердің таңдауы бойынша пәндер құрайды. Университеттік білім берудің вариативті мазмұнын жүзеге асырудың сөзсіз маңыздылығы еңбек нарығының талаптарын және студенттердің қажеттіліктерін жедел ескеруге, профессорлық-оқытушылық құрамның ғылыми әлеуетін мақсатқа сай пайдалануға мүмкіндік береді [8].

Алайда, оқытудың нақты тәжірибесін талдау көрсеткендей, бүгінгі күні бұл жұмыс жоғары ғылыми деңгеймен ерекшеленбейді, ал оқытушылар ұсынған элективті курстарды таңдау бойынша курстар тақырыптарының педагогикалық негізділігі мен кәсіби маңызы жоқ. Маңызды себептердің бірі - мамандар-ғалымдар мен практикалар, педагогикалық білімі мен қажетті әдістемелік әзірлемелері жоқ, тек теориялық сипаттағы авторлық бағдарламалар жасайды, немесе тек белгілі бір практикалық дағдыларды меңгерумен байланысты. Жүргізілген талдау университеттік білім берудің вариативтік мазмұнының соншалықты төмен тиімділігі ішкі пәнаралық байланыстардың жоқтығы, олардың бытыраңқылығы болып табылады деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді [9].

Білім беру қызметтері нарығында бәсекелестіктің шиеленісуі мамандарды даярлау сапасын басқаруға, сондай-ақ жалпы университетті басқаруға жаңа көзқарасты талап етеді. Негізгі бәсекелестік артықшылығы білім беру сапасы болып табылады, оған үздіксіз жаңғырту арқылы ғана қол жеткізуге болады. Білім беру саясатының басымдылығы нарық жағдайында жұмыс істей алатын, жұмыс берушілердің сұраныстары мен талаптарына жауап беретін білікті мамандарды даярлау болып табылады. Әлемге әйгілі ғалым, сапаны басқару саласындағы көптеген жұмыстардың авторы Э.Деминга айтқандай, егер өмір сүру олардың басты міндеті болмаса, университеттер өзгермеуге болады [10].

Қазіргі білім беру жүйесі түбегейлі өзгерген әлеуметтік жүйенің қазіргі заманғы талаптарына жауап берме алмайды.

Мәселенің негізгі себептері:

- ғылымнан алшақтығы;
- қоғамның деидеологиясы. Ғылымның мәні- әділ болу, шындықты іздеу, бірақ барлық қоғамға әсер еткен деидеологизация, ең алдымен білім беру жүйесіне үлкен әсер етті. Ешқандай идеялар жоқ, құндылықтар жоқ, біз тек жалаңаш фактілерді зерттейміз;
- студенттерді оқыту нәтижесі еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес келмеуі. Бұл әрине нәтижесі болып келеді;
- Қазақстандық ЖОО-дарының көбі заманауи ғылыми-зертханалық базасы, инфрақұрылымы жоқ;
- ғылыми-педагогикалық кадрлардың төмен әлеуметтік мәртебесі, сонымен қатар төмен жалақы. Бұл мәселе экономикалық емес, әкімшілік болып келеді.

«Жүйелі» шаралар туралы. Академиялық білімнің ұлттық моделін төрт үздіксіз кезең бойынша бекіту қажет: тегін міндетті, ақылы орта кәсіптік және жалпы жоғары, ақылы жоғары: бакалавриат және магистратура, тегін (ақылы) докторантура. Магистратура ЖОО-да міндетті түрде болуы керек. Соңғы кезең – докторантура-білім алушыға жоғары деңгейге жеткендігі үшін төленеді. Үздіксіз білім берудің мақсаты ғылыми қызметке дайындық.

Келесі мәселе үш тілді дамыту, интеграция және Болон декларациясының талаптарын арттыру. Болон процесі-индустриялық қоғамның белгісі және Қазақстан бәсекеге қабілетті болу үшін жаңа деңгейге – ақпараттық қоғам деңгейіне көшуі тиіс. Нормативтерде жеке адамға таным мен басқарудың Белсенді Шығармашылық субъектісі ретінде талап қою; Қазақстанның жалпы азаматтық ұлтының ұлттық идеясы ретінде жеке ашықтықтың қазақ идеясын насихаттау; құндылықтардың объективті жүйесін насихаттау; еркін құқықтық сананы қалыптастыру қажет; «құзыреттілік» орнына тұлғалық-бағытталған тәсіл әдіснамасын енгізу; танымдық схеманың жедел компонентінің негізі ретінде іргелі теориялық білімді күшейту; әдістемелік, логикалық және әдістемелік талаптармен келісілген оқу пәндерін жаңарту [11].

Ұлттың зияткерлік байлығын тиімді пайдалану университеттік, академиялық және салалық зерттеу құрылымдарының кәсіпкерлік типтегі – инновациялық және зерттеу университеттеріне бірігуі есебінен шешілуі мүмкін. IT білім беру сапасына қойылатын жоғары талаптарды қанағаттандыруға бағытталған мұндай тәсіл IT университетті трансформациялаудың мынадай принциптерін көздейді:

1 Пәнаралық, проблемалық және жобалық-бағдарлы оқыту технологияларын қолдана отырып инновациялық білім беруді дамыту.

2 Академиялық білім беру мен ғылыми зерттеулерді интеграциялау негізінде таңдаулы мамандарды озық даярлау.

3 1 курстан бастап нақты алдағы қызмет саласына бағытталған практикасына дайындық.

4 Ішкі және сыртқы академиялық ұтқырлықтың аясын кеңейту. Шетелдік мамандарды тұрақты негізде жұмысқа қабылдау.

5 Жетекші профессорлар мен практиктердің, дистанциондық мастер – кластардың, оқу теледидарының, электронды ресурстардың инновациялық ашық кітапханасының, білім алушылар мен оқытушылардың е-портфолиосын құрудың принципті жаңа ресурс базасын құру.

6 Университеттің академиялық базасын кеңейту, іргелі зерттеулер мен инновациялық қызметті дамытуды ынталандыру.

7 Университеттің инновациялық корпоративтік мәдениеті мен оқытушылардың қарқынды дамуын қамтамасыз ететін ішкі бәсекелестік ортаны қалыптастыру.

8 Өзін-өзі басқару мен әкімшілік менеджменттің икемді үйлесімі негізінде университеттің құрылымы мен басқаруын жетілдіру.

9 Университеттің қаржыландыру көздерін әртараптандыру және белсенді «фандрайзинг».

10 Университеттің сыртқы ортамен өзара іс-қимыл инфрақұрылымын дамыту.

Қорытынды

Жоғары білім берудің барлық жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету-бұл тек жекелеген жоғары оқу орындарының ғана емес, сонымен қатар мемлекеттің де міндеті. Өйткені білім беру-ұлттық қауіпсіздіктің барлық жүйесінің іргетасы. Біздің елімізден басқа білікті бәсекеге қабілетті мамандар кімге қажет? Білім беру саласындағы жаһандық стратегиялық маңызды проблемаларды мемлекет жоғары оқу орындарының меншік нысанына қарамастан бірыңғай бағдарламалар негізінде кешенді түрде шешуі тиіс. Мұндай проблемаларға академиялық ұтқырлықты қамтамасыз ету, ақпараттық ресурстарға қол жеткізу, шетелдік университеттермен стратегиялық әріптестік бағдарламаларына жәрдемдесу, педагогтың жоғары мәртебесін құру, жастарды жоғары оқу орындарына тарту, қызметкерлердің жеңілдікті тұрғын үйге қол жеткізуі, қызметкерлердің кәсіби дамуы, өмір бойы үздіксіз білім беру және бизнес-білім беру бағдарламаларын құру жатады.

Пайдаланған деректер тізімі

1 **Макатов, Е. К., Актаева, А. О., Кусаинова, У. Б., Аусилова, Н. М.** Социальные сети история и анализ. Вестник Евразийского национального университета имени Л. Н. Гумилева, серия технических наук и технологий. – № 1(126). – 2019. – С. 60–66.

2 Проект Указа Президента Республики Казахстан «Об утверждении государственной программы развития образования и науки в Республике Казахстан на 2016-2019 годы». – 2019 [Электронный ресурс]. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1600000123/compare>. (Дата обращения 25.08.2019).

3 **Гавриленкова, И. В.** Информационные технологии в естественнонаучном образовании и обучении. Практика, проблемы и перспективы профессиональной ориентации : Монографии / И. В. Гавриленкова. – М. : КноРус, 2018. – 284 с.

4 Количество студентов за 10 лет сократилось в 1,4 раза. [Электронный ресурс]. – URL: <https://camonitor.kz/31957-kolichestvo-studentov-sokratilos-v-14-raza-za-10-let.html> (Дата обращения 25.08.2019).

5 **Жанна Ойшыбаева, Астана, Асылбек Кожакметов** «Необходима новая траектория развития высшего образования в Казахстане» [Электронный ресурс]. – URL: <https://liter.kz/assylbek-kozhakhmetov-visshee-obrazovaniye-kazakhstan/> (Дата обращения 25.08.2019).

6 **Мирзахметов, М. М.** Формирование профессиональных компетенций будущих специалистов в условиях реализации вариативного содержания университетского образования. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. – Туркестан, 2009. [Электронный ресурс]. – URL: http://www.yesevi.edu.kz/last/dis_sov_ru/pedagogika/.../rtf (Дата обращения 25.08.2019).

7 **Козлов, В. Н.** Передача технологий как принцип высокой интеллектуализации образовательного и научного процессов / Современные технологии обучения : Материалы 5-й международной конференции. – СПб. : СПбЭТУ, 1999.

8 **Захарова, И. Г.** Информационные технологии в образовании / И. Г. Захарова. – М. : Academia, 2017. – 48 с.

9 **Деминг, Э.** Выход из кризиса: новая парадигма управления людьми, системами и процессами / Эдвард Деминг. – М. : Альпина Паблишер, 2011. – 400 с.

10 **Нуров, К.** Высшее образование в Казахстане : цена без качества и знаний – 2011. [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.ipr.kz/kipr/3/1/44> (Дата обращения 25.08.2019).

11 **Киселев, Г. М.** Информационные технологии в педагогическом образовании : Учебник / Г. М. Киселев, Р. В. Бочкова. – М. : Машиностроение, 2014. – 304 с.

References

1 **Makatov, E. K., Aktaeva, A. O., Kusainova, U. B., Ausilova, N. M.** Social`ny`e seti istoriya i analiz [Social networks history and analysis]. Bulletin of the L. N. Gumilyov Eurasian national University, series of Technical Sciences and Technologies. – No 1 (126). – 2019. – P. 60–66.

2 Proekt Ukaza Prezidenta Respubliki Kazaxstan «Ob utverzhdenii gosudarstvennoj programmy` razvitiya obrazovaniya i nauki v Respublike Kazaxstan na 2016–2019 gody` [Draft Decree of the President of the Republic of Kazakhstan «on approval of the state program for the development of education and science in the Republic of Kazakhstan for 2016-2019». [Electronic resource]. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1600000123/compare>. (Accessed 25.08.2019).

3 **Gavrilenkova, I. V.** Informacionny`e texnologii v estestvennonauchnom obrazovanii i obuchenii [Information technologies in natural science education and training. Practice, problems and prospects of professional orientation : Monographs]. / I. V. Gavrilenkova. – Moscow : KnoRus, 2018. – 284 p.

4 Kolichestvo studentov za 10 let sokratilos` v 1,4 raza. [The number of students in 10 years has decreased by 1.4 times [Electronic resource]. – URL: <https://camonitor.kz/31957-kolichestvo-studentov-sokratilos-v-14-raza-za-10-let.html> (Accessed 25.08.2019).

5 **Zhanna Ojshy`baeva, Astana, Asy`lbek Kozhaxmetov.** «Neobxodima novaya traektoriya razvitiya vy`sshego obrazovaniya v Kazaxstane» [«A new trajectory of higher education development in Kazakhstan is needed] [Electronic resource]. – URL: <https://liter.kz/assylbek-kozhakhmetov-visshee-obrazovaniye-kazakhstan/> (Accessed 25.08.2019).

6 **Mirzaxmetov, M. M.** Formirovanie professional`ny`x kompetencij budushhix specialistov v usloviyax realizacii variativnogo sodержaniya universitetskogo obrazovaniya [Formation of professional competencies of future specialists in the conditions of implementation of the variable content of University education: Abstract of the dissertation for the degree of candidate of pedagogical Sciences]. – Turkestan, 2009. [Electronic resource]. – URL: http://www.yesevi.edu.kz/last/dis_sov_ru/pedagogika / ... / rtf (Accessed 25.08.2019).

7 **Kozlov, V. N.** Peredacha texnologij kak princip vy`sokoj intellektualizacii obrazovatel`nogo i nauchnogo processov/ Sovremenny`e texnologii obucheniya [Technology transfer as a principle of high intellectualization of educational

and scientific processes]. In Modern training technologies : Materials of the 5th international conference. – St. Peterburg : Spbetu, 1999.

8 **Zakharova, I. G.** Informacionny`e texnologii v obrazovanii [Information technologies in education] / I. G. Zakharova. (ed.) – Moscow : Academia, 2017. – 48 p.

9 **Deming, E.** Vy`xod iz krizisa: novaya paradigma upravleniya lyud`mi, sistemami i processami [Coming out of the crisis : a new paradigm for managing people, systems and processes]. In Edward Deming. (ed.) – Moscow : Alpina publisher, 2011. – 400 p.

10 **Nurov, K.** Vy`sshee obrazovanie v Kazaxstane: cena bez kachestva i znaniy [Higher education in Kazakhstan: price without quality and knowledge. – 2011. [Electronic resource]. – URL: <http://www.ipr.kz/kipr/3/1/44> (Accessed 25.08.2019).

11 **Kiselev, G. M.** Informacionny`e texnologii v pedagogicheskom obrazovanii [Information technologies in pedagogical education : Textbook] / G. M. Kiselev, R. V. Bochkova. (eds.) – Moscow : Mashinostroenie, 2014. – 304 p.

Материал 30.09.20 баспаға түсті.

E. K. Makatov¹, A. U. Aktayeva², P. S. Niyazova³

Проблемы информационных технологий в сфере высшего образования

^{1,2}Кокшетауский государственный университет имени Ш. Уалиханова,
Республика Казахстан, г. Кокшетау;

³Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилева,
Республика Казахстан, г.Нур-Султан.

Материал поступил в редакцию 30.09.20.

Ye. K. Makatov¹, A. U. Aktayeva², R. S. Niyazova³

IT problems in higher education

^{1,2}Sh. Ualikhanov Kokshetau State University,
Republic of Kazakhstan, Kokshetau.

³L. N. Gumilyov Eurasian National University,
Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan.

Material received on 30.09.20.

В данной статье рассматривается современное состояние высшего профессионального образования в Казахстане, а также уровень способностей профессорско-преподавательского состава, качество знаний, получаемых студентами, тема престижа и

престижа Высшей школы, основные тенденции развития высшего профессионального образования, в первую очередь, связанные с экономическими и политическими аспектами развития общества, адаптацией системы образования к рыночным отношениям. Так же рассматривается статистика профессорско-преподавательского состава и студентов университета в Казахстане и за рубежом также учитывает потребность в специалистах по специальности «Системы информационной безопасности».

Показано, что высшее профессиональное образование включается в более широкий контекст социокультурной жизни и воспринимается только как узкая сфера социальной структуры. Предлагается понимание образовательной среды вуза как единого организованного пространства, обеспечивающего интеграцию личностных ценностей и культурных смыслов с ценностями и культурными мыслями социологии. Авторы приходят к выводу, что современная система образования Института высшего образования не в полной мере отвечает современным требованиям кардинально изменившейся социальной системы, постепенная перестройка системы образования, отражающая противоречия в ее современном развитии, выходит за рамки Института образования и затрагивает фундаментальные основы развития общества.

Ключевые слова: высшее профессиональное образование, образовательная среда, преподаватели.

This article examines the current state of higher professional education in Kazakhstan, as well as the level of faculty abilities, the quality of knowledge received by students, the topic of prestige and prestige of Higher education, the main trends in the development of higher professional education, primarily related to the economic and political aspects of society development, the adaptation of the education system to market relations. The statistics of the teaching staff and students of the University in Kazakhstan and abroad are also considered. It also takes into account the need for specialists in the specialty «Information security systems».

It is shown that higher professional education is included in the broader context of socio-cultural life and is perceived only as a narrow sphere of social structure. The author offers an understanding of the educational environment of the University as a single organized space that ensures the integration of personal values and cultural meanings with the values and cultural thoughts of sociology. The authors come to

the conclusion that the modern education system of the institute of higher education does not fully meet the modern requirements of a radically changed social system. The gradual restructuring of the education system, reflecting the contradictions in its modern development, goes beyond the Institute of education and affects the fundamental foundations of society development.

Keywords: higher professional education, educational environment, teachers.

Теруге 30.09.2020 ж. жіберілді. Басуға 19.10.2020 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2,66 Мб RAM

Шартты баспа табағы 36,5.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректорлар: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3701

Сдано в набор 30.09.2020 г. Подписано в печать 19.10.2020 г.

Электронное издание

2,66 Мб RAM

Усл.п.л. 36,5. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3701

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz